***MARKÓ BÉLA***

## VÁLASZLEVÉL CSOKONAINAK

*(Marosvásárhelyi gondolatok)*

Tudom, jó Vitézem, iszonyú sok idő,
míg a fű elszárad, aztán ismét kinő
legalább kétszázszor vagy annál is többször,
volt részünk elégszer bánatból, örömből,
mégsem válaszoltunk verses leveledre,
azóta a hó már annyiszor befedte
sokféle reményünk, annyiszor elolvadt,
s annyiszor elhittük, hogy ma van a holnap,
gondolhattad volna, valahol eltévedt
az a válaszlevél, hogy sok emberöltő
tovafutott közben, de csak vár a költő,
hátha van valami, hátha van változás,
s mégsem volt hiába ez a várakozás,
hisz megjósoltad, hogy éppen Marosvárra
esik a Nyugatnak s Keletnek határa,
itt ködlik a Kelet, itt fénylik a Nyugat,
és ha csinosodunk mind a két hazában,
kint Magyarországon, bent Erdélyországban,
reméltük, hogy mire válaszolunk neked,
megkönnyebbült szívvel írjuk a levelet,
mert amit sürgettél, réges-rég valóság,
szűnik a gonoszság, szétárad a jóság,
mívelt fők minket is Nyugatra fordítnak,
erdőben a vadak hiába ordítnak,
de csak az az újság, hogy már alig magyar,
mi egészen az volt, és már nem is akar
arrafelé menni, amerre te mondtad,
féli a leendőt, s élteti a holtat,
volt itt mindenféle, háború és béke,
s ahogy innen látszik, semminek sincs vége,
nem mulasztottunk hát, legfeljebb illemet,
hogy csak most írom meg a válaszlevelet,
volt derűre ború, volt borúra derű,
de a lelkünk most is ugyanúgy keserű,
vagy tán még keserűbb, hogy hiába vártunk
ezzel a levéllel, mert csak helyben jártunk,
hiába bíztunk, hogy lesz új a nap alatt,
ma is értjük, Vitéz, minden egyes szavad.

*Kelt Marosvásárhelyen, 2023. október 23-án*

## *REGŐS MÁTYÁS*

### VITÉZ

Ez itt a vége, jó anyám, a szekrény
mélyén lángoló tüdő. Vitéz fiad
bévül, odakint Debrecen. A város
utcái térképarcodon kapnak
folytatásra, ruhásszekrényem az
egyetlen kijárat. Postára nem
várok tovább. Előfizetési
felhívásaimra nem válaszolnak,
elzárkóznak kérelmeim elől, nem
leszek Bécsben szerkesztő, sem
Pesten könyvtári írnok. Hiába
magasztaltam nemeseket,
hiába rimánkodtam cenzoroknak,
aláírásgyűjtésem kudarcba
fulladt, nincs szerencsém, anyám.
Oldalamban, hajnali ötlet,
penge forgolódik. Levegőm
egyre szűkösebb, pénzem
elfogyott, otthonra kényszerít az
átkozott gyulladás. Hallgatod
esténként a szekrényt, anyám?
Átszüremlik a sípolás? Nem
Debrecen üreges fái, Vitéz
fiad tüdeje orgonál. Helyzetem
kilátástalan – a többszöri
előleget feléltem, mit tudjam
én, hogyan, és nem készült el a
vállalt eposz. Levert vagyok a
munkához, anyám. Fogd, néhány
levelem a ruhásszekrény
ajtaja alatt csúsztatom, vegyél
borítékot, ragaszd le, bélyegezd,
indulj Debrecen utcáin, vidd
szárnyas fiad lihegését jótevők
felé. Követlek magamban, végig a
városon, arcod árkain át, menj
már, legyen elég a szekrény,
indulj már, ments meg január
végére magadtól, Debrecen,
anyám.

**PETŐCZ ANDRÁS**

## A REMÉNYHEZ

*Csokonai Vitéz-variáció*

Mindenféle földi – épp csak játszik velem.
Aztán meg égi tünemények.
Nem is tudom.
Kicsit lefáradtam.

Teremtek magamnak valami távlatot.
Utána bókolok neki.
Merthogy istenségnek látszik.
Persze nem az, egyáltalán.

Mindezek csepegtetnek belém
kétes kedveket, a sima szájuk
is *kecsegtet,* bevallom mostan,
de tudom, nincsen esély.

Azt magyarázom,
*maradj magadnak!,*
ő egyre biztat, mintha lenne
még valami *perspekt.*

Nem maradt semmi,
nem is hagyott semmit az,
aki játszik. Maradtam
egyedül – én.

*A test földbe vágy,* mondja
valaki, beszél hozzám, és
tudom, igaza van. Mindig aludnék.
Megpihenni végleg!

Nem akarom a deszka-földest!
Levegő után kapkodás, sehol sincs
oxigén. *Ameddig kecsegtetsz,*
suttogom, addig vagyok.

Játszanak velem földi meg
égi tünemények. Olykor el-
csodálkozom, mennyire jó, hogy
ma még játék – ezen a tájon.

***NAGY LEA***

## LILLA VALLOMÁSA

*(Csokonai V. Mihály emlékére)*

Tegnap a fogadóban Csokonaival,
na nem éppen ittunk.
Kikezdett velem.
Mondtam, hogy hagyjon.
De megfogta a kezem.

Meglepett, hogy milyen határozott.
Hogy milyen büszke.
Néztem az ereket a kezén.
Duzzadtak voltak, és
pirosaskékek.

Meglepettségemben
egy pillanatig kezem a kezén.
De tényleg, éppenhogy csak
egy pillanatig, mert utána dühödten
felálltam, és a falnak taszítottam.

Rajta és rajtam kívül még a kocsmáros és
Misi exe, a *Laura*, vagy hogy is hívják…
De mintha csak mi ketten
lettünk volna a fogadóban,
néma volt minden körülöttünk.

*Idegtépő volt a csend.*
Csokonai felállt, ezüstgombos
pufajkáját magára igazgatta, és
nagy erővel magához húzott,
mondhatnám úgy is, hogy magára húzott.

Bortól és *staubtól* bűzlött.
A *szácskámat* akarta,
ahol csak ért, ott puszilgatott,
de nem, én nem,
istenemre mondom, én nem…!

Hajnalt ütött az óra, amikor magamra
vettem ezüstgombos pufajkáját, és néztem,
néztem a megduzzadt, *vörösborszínű* ereket a kezén.
Tegnap a fogadóban Csokonaival,
na nem éppen ittunk.

## *ZALÁN TIBOR*

### CSOKONAI-LAPOZGATÁS KÖZBEN

A szerencsét s virtust egy helyen múlatni nem kell
Én nem haldoklom én így élek tűzte mellére az
összes utálatát Hát vérengző jambussaid
daloljanak szerelmet rebegi haló hangon
a jambussi költő akit a szerelem soha
nem kísértett meg A Cimbalom egyre halkabban
pengett a harangszóban És ködben És halálban

Falevelet ködöt halált sodort felé a szél
Pengett majd elhallgatott a Nagytemplom cimbalma
A jambussi költőt mégsem kísértette soha
szerelem Vértelen lihegett átizzadt párnán
Még egy dal Vágyakozás Utálat összevérzett
párnán Nem élt csak haldoklott Mellében hínárok
Nem virtus múlatni ami nincs s ami nem lehet

## *BORBÁS ROZÁLIA*

| regényrészlet |

### ROKOKÓ JÁTÉKOK

Drága egyetlen Lillim! Ajtónálló lakáj lettem, de nem számít, mert érted, értünk teszem. Naponta uraságok előszobájában várakozom. Sokan elismernek, hosszasan méltatnak, majd rövid leveleket adnak a kezembe, egy másik faluba ajánlólevelet. Talán itt Keszthelyen sikerül. Édes ez a kalács, benne a korinthusi mazsola, s róla a kebled kis szeplőcskéje jutott eszembe. Ugye titkunkat te is őrzöd mindhalálig? Bár én Vénusszal majd az egekig repültem veled, most mégsem lehetek ott újólag, mert még nem sikerült állást találnom. Megírom napjaim, hogy lásd, amikor nem vagy velem, akkor is rád gondolok. Most reggeliztem a kastélyban, látod, a hószín kalácsról is te jutsz eszembe. Gaszton, a gazdatiszt hívott magával vadászni, holnap bizonyára elmegyek, szeretnék egy kis nyulacskát lőni. Édes ajkaidról mihamarabb nepentét nyalhatok. Remélem, hív vagy! Vitézed csókol.

[…]

Jöjj ide el, kis méhecském, szállj a virágom kelyhére, gyere az én kis kasomba, s töltsd meg nekem színültig nektárral, hogy éhségünk csillapuljon, s étvágyunk ne konkuráljon a mohósággal. Így beszélgetett magában. Másnap ugyanúgy kiment a kertjükbe foglalatoskodni, a virágágyásokat gondozni, de most még nehezebben ment neki a munka. Úgy érezte, hogy karcsú ciprusokkal övezett kanyargós ösvényen halad előre abba az erdőbe, ahol elérkeznek a város fölötti magaslatra, s ott mélyen egy tisztásra, tusculanum szépséges vidéke ez, akár a távoli mesebeli Val d'Orcia. Lilli örömmel gyönyörködött hódoló poétája szavaiban, szóról szóra emlékezett rá. Ő még arcát, szomorú képét is szépnek látta, pedig a vénasszonyok szerint csak egy fokkal szebb az ördögnél. A kisasszonynak mi tetszik rajta? Folyton csak ezt hajtogatták. Hogy úgy elbolondítja azokkal a búgó verseivel? Mit ér az? Abbul nem lehet megélni! És az a temérdek írás… Sápolódtak a konyhában, kertkapuban, s amint várható volt, eljutott Vajda szenátor úrhoz is a sok sutyorgás tartalma.

Már ez a Tera, a cseléd is ezt meri mondani! Itt valami komoly dolog van készülőben, amit megakadályozni nem tudok, nem áll módomban, kapta el Vajda Pál úr a hitvese szavát, amikor a kert végiben szunyókált, s nagyon gyorsan kiment a szeméből az álom. Egyből tudta, hogy kire, mire vonatkozik. Azon melegében felállt kerti székéből, és elindult a ház felé. Aggodalmaskodó tekintettel nézett maga elé. Mit tegyen? Hiszen fogadta a fiatalembert a házában. Miért ne tette volna? Jó ajánlói voltak, tudománya is meglehetős, de sok órát vannak kettesben. Valóban igaz. Lehet, hogy beszélnem kell a feleségem lányával? De ezt most komolyan mondta, nem csak játékos morgósan, s csak úgy bekiáltott a nappali szalonba.

Te, küldess azonnal a kisasszonyért, beszédem van vele! A lány, amilyen gyorsan csak tudott, futott. Futott, futott. A kisasszony egyedül volt, nem úgy, mint máskor. És az apa és lánya közötti beszélgetés sem tartott sokáig.

Julianna gondolatai bizonytalannak tetszettek. Hiába, én Őt féltem, nem magamat. Behódoljak? Hiszen egyáltalán nem szokás nekünk, nőknek, ellentállni atyánk és jó anyánk akaratának. Úgy látom, apám jól szíveli, ha nem is örömmel, ám nem kedvetlenül fogadja Őt. Szavát azonban nem adta. Sem hideget, sem meleget. Ismerte jól, hiszen az apja lánya volt, tudta is, hogy hajlítható a vén ág, ha bő termés ígérkezik rajta. Csak kicsikarhatná magának végre Vitéz Mihály a hivatalt, s avval a kényes hétköznapok gondjait is elűzné. Óh, vajha atyám is meggyőzettetne! Tovább fürdőzött a múzsa szerepében. Elképzelte olvasmányai alapján meg a sok szép római történetből, amit Vitézétől hallott, amint kis párnácskára támaszkodva a vad Adria partjainak hullámait nézi, s kis lócája átváltozik vánkosos kerevetté, előtte azálea nyílik, és nem tücsök, hanem kabóca ciripel a kertjében. Igent fogok mondani, a híve leszek egészen. A nap az ábrándozás képeinek festésével telt, ahogyan az utóbbi két hétben mindegyik. Szobáról szobára járt. A szigorú morál tilalmát apja a természet rendje szerint feloldhatná. Közben előkészítette a szolgáló a fürdőt. Ott állt a rézkád, amit nemrégiben vásároltatott atyjával, a hófehér csipkemintázatú szekrény és a rózsaszín fürdőasztalka, rajta a tál, a kancsó. Előtérben a kis öblös alkalmatosság, felfüggesztve a törölközőkendő, szalvéta, ing. Megmártózott benne, s szédelegve érezte a fodrozódó vízben, hogy ajkára egy másik ajk nyomult, ha lehunyta a szemét, a csókot valóságosan is érezte. Várta az éjszaka múlását. Talán még álmodott is?

[…]

Édes kincsem, kinél nagyobb ajándékot nem is remélhettem, hadd bújjak el itt, hogy ne vegyen észre. Jaj, mit tegyek, hová nézzek? De mit csinál ez a lányka? Jaj, nem bírom ki, hogy ne lessek oda! Ki takarja el a szemem? Ifjú hajadon lányok fürdenek itt, vagy maga Artemisz a társnőivel? Látom, csakis maga Diána lehet az, a szűz! Óh, eltakarja előlem hófehér ölét a víz! El nem unnám ezt a látományt! Jó éjszakát nektek, kik hasonló tüzet oltotok és gyújtotok! Lillimnek holnap levelet írok.

## *BÁNKI ÉVA*

### AFFÉLE LILLÁK

A jó asszony *ilyen* vagy *olyan*. És néha *amolyan*.

Ha nem szül gyereket, akkor a rokon gyerekekre felügyel. Rohan, ha valamelyikük megbetegszik, süteményes tálcákkal sürög-forog az ágyuk körül, mindig kéznél van, ha egy családban lecsap az istennyila. Mert valamit mindig el kell igazítani. Ha egy asszonynak nincs gyereke, akkor az a sorsa, hogy nagynéni legyen. Áldozatkész természetesen. Akihez el lehet küldeni a rokon gyerekeket nyaralni. Aki ott van a szüreten, a disznóvágáson, a temetésen, a lakodalomban, és intézi, amit kell.

Van az *ilyen* asszony, van az *olyan* asszony, és van Vajda Julianna. Akinek a költészet a koporsója. Akit ifjan megpecsételt egy költő. Neki persze nem kell betegekhez rohannia, keresztelőkre fánkot, kalácsot sütnie, vagy indulásra készen becsomagolt koffert őrizgetni az ágy mellett. Ő a kivétel.

Aki nem megy sehova. Akinek nincs vezetékneve, bár már kétszer is férjhez ment. Ő a Lilla. Nem szükséges folyton-folyvást látogatni, hisz egy Múzsa sosincs egyedül. Miért is lenne? Ott a Nagy Költő mellette. Üldögél a kanapéján, ábrándozik, és olvasgatja a Nagy Költő leveleit. Szeme sarkában bánatkönnyek égnek… jobb nem megzavarni. Bár ideje, mint a tenger, ő az egyetlen, akit nem szabad feladatokkal vagy közönséges dolgokkal traktálni. Halál, botrány, betegség, részegség? Csak a Lilla meg ne tudja, mondogatják a sógorok és a sógornők. Az nem való neki. Úgy kell rá vigyázni, mint saját maga szobrára, egy finom lelkű szűzlányra. A személye a bizonyság arra, hogy a családunkat nemcsak a földi dolgok, hanem az égi tünemények is érdeklik. Hogy jól megnézzük a pénzt, de van helye az életünkben a költészetnek is. Lilla néni nem *ilyen*, nem *olyan*, hanem *amolyan*. De mi így szeretjük.

Nem vagyunk vademberek. Minden tavasszal és ősszel ünnepélyesen meglátogatjuk Vajda Juliannát, a nagy-nagynénémet. Lábujjhegyen tipegünk-topogunk körülötte, halkan beszélünk hozzá, mintha halálos beteg lenne, mindig viszünk neki egy kis szörpöt vagy más különlegességet, többnyire valami kis *kímélő ételt*. A születése napján az ünneplőbe bújt unokaöcsök elszavalják A Reményhez-t. Lilla néni szemében megcsillannak a bánatkönnyek. Mire az utolsó versszakhoz ér a gyerek, már mindannyian sírva fakadunk. A könnyezés a biztos jele, hogy nem kell tovább itt rostokolnunk. Lilla néni vénlányosan magához öleli a kisfiúkat, aztán bá*natosan megköszöni a szörpöt, a süteményt, a virágot, a sok kíméletet, szeretetet, hát miért törődtök ennyit velem, egy szegény árnyékkal*, és végre mindenki mehet a dolgára. Én növendék lánykaként rettentő vénnek és unalmasnak láttam szegény nagy-nagynénémet. Ám szerencsére a legnagyobb múzsáknak is csak egyetlen születésnapjuk van egész évben, nevezzék bár Lillának vagy Juliannának őket.

Ez nem jelenti, hogy Lilla néni egyébkor nem számíthatott ránk, a rokonaira. Hiszen hol a kéménye füstölt, hol az ajtaja vetemedett meg, hol az ereszcsatornája tömődött el, vagy csak nem tudta elhúzni a nagy, kétajtós szekrényt az öreg cselédjével. És nem múlt el vasárnap, hogy valamelyik sógorasszony ne küldött

volna tojást, friss epret, mustot vagy rétest, valami *kímélőt* a Dunaalmáson élő Lilla néninek. Nagy-nagynéném persze irodalmi ügyekben is számíthatott a család segítségére. Unokatestvérének a fia, egy vidéki szerkesztő párbajra hívta azokat a pesti himpelléreket, akik gúnyosan állították, hogy a Nagy Költő az olasz költészetből vette a Lilla nevet, és szegény Lilla néni csak holmi női hiúságból képzelte, hogy a verseket egytől egyig ő ihlette.

Szegény nagy-nagynénémet jó sok esztendővel áldotta meg a Teremtő, úgyhogy legalább két tucat unokaöcs tolmácsolásában volt kénytelen végighallgatni A Reményhez-t. Ez a hosszú-hosszú öregség persze nem kevés családi megpróbáltatással járt. Az a bizonyos kémény gyakran füstölt, a házban az ajtók szinte minden évben megvetemedtek, Lilla néni és az öreg cseléd már a nagy karosszéket sem volt képes egyedül arrébb tolni. És a pénz! Nagy-nagybátyám, a komáromi főesperes méltatlankodva emlegette, hogy a könyvkiadók egy fillérrel sem szokták honorálni a múzsákat. Az asszonyokat, akiknek az életét egy költő erőszakkal kisajátította. Micsoda gyalázat! Hát nem ugyanakkora áldozat a kényszerű szüzességhez hasonló örökös magány, mint a tüdőbaj és a keserűség, amivel a sors a Nagy Költőt ifjan sújtotta? Lilla nénit mindenesetre a férjei és a rokonai tartották el, ami nem volt olcsó mulatság…

De miért is, találgatták a rokonok. Mi kerül *ennyibe*? Hiszen ez a szegény Lilla néni semmit nem költ magára. Egy szobát fűt, reggelire, vacsorára vajas kenyeret eszik, a cselédje még a rántott levesbe való köménymagot is többször kifőzi. Hát mire megy el ez a tenger pénz? Van talán egy unokaöcs, egy rossz életű kártyás, aki titokban pumpolja? Míg ezt találgattuk a nagy-nagybácsim komáromi házában, rájöttünk arra, egyikünk sem tudja, mivel tölti Lilla néni a napjait. Hogy pontosan kik látogatják, hogy mivel-kivel tölti a vasárnapjait, mikor az istentisztelet után bezárkózik a házába. Ugyan-ugyan mit csinálnék, csak csendesen éldegélek, mondta Lilla néni lemondón, mikor egyszer megpróbáltuk erről kifaggatni. És a szeme sarkában megjelentek ama nevezetes bánatkönnyek… Nagy-nagybátyám felállt, és lovagiasan kezet csókolt. Hát persze, persze. *Mi megértjük, Lilla néni.*

A csendben elszáradó nagy múzsa, Vajda Julianna titkára csak halála után derült fény. A temetés után többen kutattuk át a ládáit, reménykedve, hogy a Nagy Költő néhány elrejtett szerelmes levelére is rábukkanunk. Vagy megoldódik a nagy rejtély, kire-mire költött annyit. Lilla néni viseltes alsószoknyái, kopottas hálóingjei, agyonvasalt zsebkendői megtöltöttek egy ládát. De mi lehet a másikban, aminek a kulcsát a cselédlány, az öreg Annus néni sem tudja előadni?

Latin és olasz nyelvkönyvek, kopottas szótárak, régi olasz verseskötetek. Ezt mind ajándékba kapta valakitől, találgatták a nénikéim. Belelapoztam a legfelső kötetbe, Guarino *Pastor Fidó*jába. Az olasz verssorok alatt mindenütt Lilla néni ceruzás, reszketeg betűi. Nem sajnálta azt a rengeteg pénzt könyvekre!, háborgott a rettenthetetlen főesperes. De a nénikéim megbocsátóbbak voltak. Szegény Lilla csak megrendelte azokat a könyveket, amikről hajdanában a Nagy Költő beszélt. Hát istenem! Más öröme nem is nagyon lehetett szegény Lillának… Lehajtottuk a fejünket, letöröltük a bánatkönnyeket, és áhítatosan, tiszteletteljesen hallgatunk egy sort. Ugyan miért hittük mi mind, hogy Lilla néni a téli estéken csak a pókhálókat nézegeti?

Szegény, szegény, morogta most már megengedőbben a nagy-nagybácsim is.

Ám ahogy beletúrtunk a ládába, láthattuk, hogy a vénségesen vén Lilla néni nem maradt hű az Egyetlenhez. No, nézzétek csak, ez a Lilla egészen megháborodott, vénségére még

az angolba is belekóstolt, kiáltott a keresztapám, mikor az egyik könyv borítóján meglátta a Lord Byron nevet. Nem, Byront is olaszul olvasott, kotyogtam közbe, nézzétek csak a címet, *Il pellegrinaggio del giovane Aroldo.*

Ám a java még hátra volt. A láda mélyén, a verseskötetek és szótárak alatt találtunk egy nagy papírköteget.

*Lilla vándorlásai Itáliában. Hétszázhetvenhét stanzában,* hirdette büszkén a legfelső lap nagy-nagynéném kicirkalmazott betűivel.

Még ilyet, dohogott nagy-nagybátyám, ennek a szerencsétlen Lillának tényleg elment az esze! Hova vándorolt ez a szerencsétlen? Hiszen még Pestre se tette a lábát soha életében! De azért feltúrta a lapokat, hátha a paksamétába rejtett el Lilla néni a Nagy Költőtől néhány szerelmes levelet.

Miért pont hétszázhetvenhét?, töprengtem, és már nyúltam volna én is a kéziratért, de nagy-bátyám a kezemre csapott.

Ki tudja, mit álmodozott itt ez a szerencsétlen Lilla összevissza? Ha már ennyit bírt írni, az nem lehet ártatlan hölgyeknek való. Majd ő otthon áttanulmányozza, és eldönti.

Hétszázhetvenhét, megáll az ember esze, sopánkodtak a nénikéim is. Hogy mi pénzbe került ez a rengeteg tinta, ez a rengeteg papír!

No de mi az a stanza, kérdezte az egyik unokaöcsém.

Erre egyikünk sem tudott felelni.

Tisztelt nagy-nagybátyám, a komáromi főesperes a táskájába gyűrte az egész paksamétát, és közölte, nála lesz a legjobb helye, hiszen Lilla néni sem akarhatta, hogy a képzelgésein ártatlanok megbotránkozzanak. Becsületes, derék asszony volt, egészen méltó a Nagy Költőhöz, őt aztán soha nem érhette gáncs. Csak túl sok ideje volt szegénynek.

A hétszázhetvenhét stanzából én egyet sem láttam. És nem látott senki sem, se a nagynéném, se az unokatestvéreim. Mikor elolvastam magyar fordításban a *Childe Harold*ot, sokszor magam elé képzeltem Lilla néni nevezetes vándorlásait. Az ifjú múzsa, ahogy értesül a Nagy Költő haláláról, megszökik a férjétől, a derék fakereskedőtől, és abba az országba utazik, amiért a Nagy Költő oly odaadóan rajongott. Ám hiába keresi Itáliában a régi századok kéjkertjeit, a nagy szerelmek incselkedő habjait, könnyed szellőt, rózsás labirintjait… Akkoriban már más szelek fújnak, immár senki sem emlékszik Guarino félig meztelen, boldog pásztoraira. Úgyhogy Lilla néném beleveti magát a romantika szennyesebb, sötétebb, vigasztalanabb hullámaiba, és szürke porköpenyt öltve Lord Byron társaságában utazgat Itáliában…

Ha csak egyetlen stanzát is elolvashattam volna!

Nagy-nagybátyám szerint a fellázadt múzsa, Lilla néni képzelgései nem voltak méltók a költészet névre, így ő nagy tisztelettel elégette ezeket a stanzákat, és közben részvéttel gondolt szegény, feddhetetlen öregasszonyra…

A múzsa – tette hozzá bölcsen – akkor szép, ha mozdulatlan. Ő persze felvilágosult ember, halad a korral. Ő is tudja, hogy egy asszony lehet ilyen, olyan, amolyan… Csak *afféle* ne legyen, aki mindent egyszerre akar.

*LACKFI JÁNOS*

## ENYHE SZÉDÜLET

Csendes esti ingajárat,
zirreg két kerék,
húsz címre kell a kajákat
most kivinni még.
Éjfestékkel
kenve a padok,
tekernem kell,
belerokkanok.
Mert mindenki házhoz rendel,
négy fal közt gugyul,
szlalomozva hajt az ember
autók közt vadul.

Csendes este, kinn cigiznek
kocsma, pub körül,
kibékülnek, összevesznek,
ez bőg, az örül.
Télen fázom,
nyáron izzadok,
csak gályázom,
szúrnak csillagok.
Néhanap kihűl az étel,
máskor szétfolyik,
együtt pörgök két kerékkel
jövő ekkorig.

Csendes este! Más pihenni
tér ma már haza,
én emelkedőzöm, ennyi,
életem laza.
Toronyiránt
a nyeregben ülök,
hányinger bánt,
máskor meg szédülök.
Vacak édes italokkal
éhem becsapom,
harminc kávén élve koplal
gürcölő barom.

Csendes este! Balzsamozz be,
mint egy múmiát,
tahó autóst mind taglózd le,
mocskos hárpiák!
Izomlázam
sajgón összetör,
farpofámban
mardos és gyötör.
A város fölé kiülve
szívom e-cigim,
lábam elé elterülve
milliónyi cím.

Csendes este! Ne kaszáljon
még el a halál,
száll a Merci, mint az álom,
félek, eltrafál.
A fülimben
zeng az én zeném,
elvisz innen,
légbe szállok én.
Duna-hídon átsuhanni
örvénylés felett…
Finoman suhint a semmi,
enyhe szédület.

## *BALÁSSY FANNI*

### NAGY VERS

Permetez az eső. Megérkezett a hidegfront, az ég összezárt. Gyöngyházként vonja be a víz a köveket, apró cseppekbe rendeződik, s pikkelyszerűen borítja a márványt. A föld puhán süpped be a gumitalpú cipők alatt. Feltámad a szél, dideregve összehúzzák magukat a rügyek az ágon. Koncentrikus körökbe rendeződik a tömeg, csak az ernyőt csapkodó esőt hallani. A harmadik sorban, egy összeboruló házaspár takarásában egy fiú áll, a sarkára ragadt sarat próbálja feltűnésmentesen ledörzsölni a fűben. Esernyő nincs nála, a szitáló eső a nyakára tapad. A búcsúztatást végző férfi a papírjaiba mélyed, meg-megbicsaklik a nyelve olvasás közben. Két napja egy esküvői ceremónián vőfélykedett, nem zökkenőmentes az átállás. *Búcsúzik tőle nászasszonya, Ilona, szomszédja, Mária és István, kollégája, Béla, Tibor és Sándor.* Elvéti a sort, rossz nevet mond a második unokatestvérnél. Az özvegy ingerülten megköszörüli a torkát. A gyászoló tömeg fészkelődik, a távoli rokonok szomszédainak említésekor végleg elkalandozik a figyelem, azon töprengenek, elzárták-e otthon a gázt, vagy ugorjanak-e be hazafelé menet egy kiló kenyérért a Lipótiba. Egy szemvillanás alatt megszokottá válik, hogy a lakkozott diófa mögött egy holttest hever, és senki sem problémázik azon, hogy a tető alatt a szövetek komótosan dolgoznak, szépen építik le magukat, miközben a rothadás szagát felfogja előlük a fedőlap. Valaki ásít a hátsó sorban, elfelejti eltakarni a száját. Az enumeráció félbeszakad, a dramaturgiai ív verset kíván. A gyászhuszárok unottan toporognak, a fiú a harmadik sorban idegesen felkapja a fejét, arcát elfutja a pír.

Álljon meg a gyászmenet, neki senki nem szólt, gondolja. Hitetlenkedik, miközben annak a furcsa háromnevű költőnek a szöveggyűjteményből ismert sorait citálják a háttérben. Nem érti, pedig már átlépte az ötszázas követői álomhatárt Instán, a versek hasítanak, különösen az, amelyik az első szakítást követő szerelmi bánatot a snidlinges tömlős sajthoz hasonlítja, és többen meg is osztották sztoriban a tavaszi fáradtságról szóló haikuját. Erre is írt volna valamit szívesen, ha megkérik, és persze ha már itt van – mert itt kell lennie –, fel is olvasta volna, mivel hitvallása szerint egy költő igyekezzék mindig maga interpretálni a verseit. De mitévő legyen a művészember, ha már megint szarba van véve, ha senki nem szól neki, holott itt lett volna a nagy lehetőség, hogy elegánsan átlépjen a nagy áttörés kapuján. Elvégre Tetya bá is eljött, az úgynevezett vállalkozó a családban, és ha szíven ütötték volna a sorai – más forgatókönyvet nehezen tudott elképzelni –, besegíthetett volna némi tőkével a magánkiadásba. Biztosan szép verset írt volna a halálról. Nagy verset. Szívszaggatót. Bosszantó, hogy ezeknek ez kell. Hogy bele kell dögleni ebbe a mocsokba, hogy felfigyeljenek az emberre. Ott kell feküdni a föld alatt, és akkor egyszeriben érdekesebbé válik minden vers.

Tüsszent. Összehúzza magán a kabátot, a kezével letörli a tarkójáról a vizet. A gallérját átitatta az eső. A koporsót a földbe eresztik, a fedőlapon hangosan kopognak a göröngyök, az özvegy sajnálta a pénzt a rögfogó paplanra. Kaparni kezd a torka,

rázza a hideg. Egy bácsi gyomra nagyot kordul, le sem tagadhatná, hogy várakozással néz a tor elébe. Szétszéled a tömeg, és sártól cuppogó cipővel a parkolóhoz vonul. A fasírtgolyók előtt talán nem árt, ha a gyógyszertár felé veszi az irányt, gondolja. Mindig ez van, mindig ebben az ítéletidőben hullanak az emberek, mint a legyek, sosem huszonöt fokban, napsütésben. Elkapja a köhögés. Azonnal megy, és vesz egy csomag NeoCitrant, mert ez nem állapot. Ha minden jól megy, két-három nap, és kiheveri.

***KUN MARCELLA***

## CSOKONAI, PÁVAI VAJNA ÉS TOMPA ESETE BEREKFÜRDŐN

*Adalékok a berekfürdői Vidám Pávai Művészeti Értéktár alapításának igaz történetéhez*

*„A héróknak sírja egy csendes berekbe / Szent borzadást öntött a néma lélekbe."*
Csokonai Vitéz Mihály

*Előzmény: „…hitelt érdemlő adatok bizonyítják, hogy Csokonai Vitéz Mihály 1832 februárja és decembere között Jac Bibinnél tartózkodott, Hernádkochon…"*
Vass Tibor: *Bibinke és az őrnádkői leletek*, Eső, 2013/1

*Még nagyobb hit-telt, jelest érdemlő adat: Csokonai Pávai Vajna Ferenc halálának 60. évfordulóján, 2024. január 12-én Vass Tibor, a hernádkaki Vidám Páva Tompa Mihály Kultúrkert és Alkotóház alapítójának meghívására Berekfürdőre érkezik, ahol Pávai Vajna Ferenccel annak halála 60. évfordulóján a célból találkozik, hogy társaságában vehessen részt a szintén VT kezdeményezésére ott létrehozott Vidám Pávai Művészeti Értéktár rendezvényén. Hülye, aki nem érti, mondja erre Tompa, aki a Vidám Pávából erre az alkalomra önként és Postadalolva ruccan át a Vidám Pávaiba. Pávait saját halálának berekfürdői emlékünnepén csak az zavarja, hogy Csokonai mindenki szerint jóval fiatalabbnak tűnik nála. Csokonait semmi, Tompát csak Tompa zavarja. Vasst nem zavarja, hogy a Vidám Pávát egybehangzása mián is egy kalap alá veszik a Vidám Pávaival: nemes kezdeményezésével ez is célja, hiszen számára ezáltal Csokonainak is köszönhetően Hernádkak és Berekfürdő még szorosabb testvérközösséget képez.*

*Csokonai vidám TomPával*

Csokonai a fogalom összes meghatározása szerint halott,
mégis váltig vidámsággal betompan,
ahol Tompával és Vassal találkozni lehet.
Csokonai a sem, a leges, a nem.

Tudja, mitől döglik a lét,
képes vasonszőrűt ismerni fel Vidám Páva és Vidám Pávai között.
Vass csak a „sem"-ről tud ezt meg azt, újabban a semlényekről,
a létező legvalóbb hamismásokról.
Amikor Vass a sem, a mi, az esetre, akkor Tompa a sem, a mivé, a tétel,
a fogalom összes meghalálozása szerint mindegyik semerkél.

Pávai azon csodálkozik, mikor az emléknapján Tompát hívja
a szomszédban, egyeztetni az ügyet, hogy miért csak a telefonban
lesz figyelmes a tőle onnan eredő madárzajra, megszokja füle
a hazait, de a máshonnant ismeri fel ugyanannak,
így van Hernádkakkal és Berekfürdővel, mindkettő hazaian
pávazajos, hozzááll a fül, a telefonban mégis mintha más lenne
a máshonnan, pedig ugyanaz. Ha felkapnád, szél: Herfürbernád,
meddig vinnéd vajon, Csokonainál ejtenéd el?

Pávai is mintha ugyanaz lenne így napra pontosan
hatvan évvel a halála után. Szerinte továbbra is csak Csokonai
képes úgy seperni össze a szavakat,
mint Tompa az eperfa alatt gyűlő termést,
hogy a szemek épek maradjanak,
mert épeket semez fel csak az ember,
hogy aztán kisvártatva, hazamars közben feketére szófossa össze a tájat.
Páva és Pávai vidámak, ingerlőn szépek, mint egy jól sikerült akvarell.
Csokonai előtt, ameddig a sem ellát, minden világos:
elsült kapanyél, a fegyver lett étel.

*Szia, Mesterséges! Írd meg ezt a verset Vass Tibor stílusában!*

*Vass Tibor: Az est hajlatain*

Az est hajlatain Csokonai sírját keresi a szél
Tompával és Vassal az idő sodrásában.
Ahol a sem a legessel, a nemmel találkozik,
Vass ért a semhez, de Tompa újat szór a szeleknek.

Csokonai, aki a lét végét érezte szívéből,
Vasbőrűt keres a Vidám Páva és Pávai szárnyai alatt.
Vass csak a semmel játszik, semlényekről beszél,
A hamis létezés legvalódibbra finomult művésze.

Amikor Vass a sem, a mi, az eset világába téved,
akkor Tompa a sem, a mivé, a tételbe veszi az utat.
A fogalom összes meghalálozása szerint semerkélnek,
Mint Csokonai a sírja egyre mélyedő sötétjében.

Csokonai pávaiszemei az emléknapon csillognak.
Tompa-szomszéddal egyeztet menő ügyekről,
A madárzajt csak telefonban hallja figyelmesen,
Az emlékező fül már tudja, honnan származik,
Hernádkak és Berekfürdő, két hazai madárdal,
A fül felkapná, de Herfürdőbernád szélbe veszne.

Pávai azt mondja, Csokonai szavai még mindig épek.
Tompa a szavakat gyűjti, mint az eperfa termését,
Óvja, épek maradjanak, az ember csak épeket semez fel.
Csokonai hazagyalogláskor fekete szavakra fosztja a tájat.

Páva és Pávai, akár egy jól sikerült akvarell,
Hatvan év után is ugyanaz, mint egy időutazás.
Csokonai varázsa fűzi össze a szavakat és az éveket,
Hiába a sült kapafegyver lett étel, vidám az élet mindőjüknek
Az eperfa alatt, ahol a sem ismét újmódi életek után néz.

*Szerinted jó címet adtál a versnek?*

Elnézést a hiányosságért. Íme, egy lehetséges jó cím Vass stílusában:

*„Csokonai-emlékek Pávais Berek Szelekben – Vass Kakos Szósz Övés Tompával"*

*Rövidebben nem lehetne?*

Nem.

*A Művészeti Tanács kísérőlevele:* Tisztelt Kun Marcella! Írásában eszközöltünk pár javítást, tettünk kiegészítéseket, és ha azokat jóváhagyja, a *„Csokonai, Pávai Vajna és Tompa esete Berekfürdőn"*-t közlési javaslattal továbbítjuk az Esőnek. Bár kicsit késtünk, mert Csokonai prusztikus új kötete, az *Eltűnt idő* nyomdában, s valóban Pávai Vajna Ferencnek köszönhetjük több jelentős gyógyvizünk feltárását (pl. Berekfürdő, Szolnok, Hajdúszoboszló), egybehangzó véleményünk szerint Ön olyan időszerű témával foglalkozik, amellyel ma szinte senki, nevezetesen a *M*esterséges *I*ntelligenciával, s nekünk már igazán elegünk van a divatból, az ideig-óráig felkapott témák lerágott csontjaiból, a hozott anyagból dolgozók eredetietlen ötleteiből, az utánlövésekből, egyszóval a mesterkélt hülyeségekből, mégis időt szántunk arra, hogy írásával foglalkozzunk. Ezt is méltányolja, mielőtt meghozza döntését, hogy szeretné-e viszontlátni művét az Esőben. Ám számolnia kell azzal, hogy írásának megjelenését kedvező döntése ellenére sem tudjuk garantálni, hiszen nem *MI* állunk a lap felett.
Üdvözlettel: Művészeti Tanács